

перевезення вантажів, багажу, пасажирів або щодо забезпечення даного перевезення, по експлуатації транспортних засобів і шляхів сполучення, а друга сторона (замовник, клієнт) зобов'язана прийняти та сплатити за надані послуги встановлену плату.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. №435-IV / Верховна рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№40–44. Ст. 356.
2. Господарський кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №18, №19–20, №21–22. Ст. 144.
3. Луць В. Загальні положення про транспортні договори. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т. Боднар, О. Дзера, Н. Кузнєцова та ін.: за ред. О. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.
4. Морозов С. Транспортное право: учеб. пособие. М. 2010. 320 с.
5. Брагинский М., Витрянский В. Договорное право. Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта. М.: Статут, 2003. Книга 4. 910 с.
6. Гражданское право: В 2 т. Том II. Полутом 1: Учебник / Отв. ред. проф. Е.А. Суханов. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Издательство БЕК, 2000. 704 с.
7. Морозов С. Система транспортных организационных договоров: монография. М.: Норма, 2011. 352 с.
8. Гречуха В. Понятие транспортных договоров и их классификация. Вопросы экономики и права. 2012. №3. С. 71-74.
9. Лукасевич-Крутник І.С. Транспортний договір у доктрині цивільного права. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Випуск 6. Т.1. С. 105-110.
10. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 р. №176. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №47. Ст. 349.
11. Transportation Contract Agreement. URL: <https://bizfluent.com/info-7955793-transportation-contract-agreement.html>.

Железняк А.

*студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права THE Ментух Н.Ф.*

МЕДІАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

Щороку поняття медіації все більш розвивається, актуалізується та застосовується на практиці, адже процес медіації має велику кількість переваг у порівнянні із судовим вирішенням спорів. Для вирішення господарських суперечок інститут медіації є дуже ефективним механізмом через те, що можливо оперативно вирішити певний спір, зберегти кошти учасникам господарського процесу, а також розвантажити господарські суди.

Під медіацією розуміють досудовий процес врегулювання суперечок, у сфері адміністративного, цивільного, трудового, кримінального чи господарського права, за допомогою медіатора (третьої незацікавленої особи).

На сучасному етапі розвитку української держави запровадження альтернативних несудових методів вирішення спорів сприятиме зменшенню навантаження на судову систему, позитивно вплине на правову культуру та свідомість, пришвидшують вирішення спорів, дасть можливість вимірювати справедливість самотійно. З огляду на те, якого розголосу на сьогоднішній день набуло поняття медіації, тим більше у вирішенні господарських спорів, висвітлення цього питання є дуже важливим та актуальним [1, с. 24].

Судова практика свідчить про звантаженість судів, процес вирішення спору стає затяжним, що часто робиться навмисно. Послуги кваліфікованих юристів є надто вартісними, вони стають недоступними для громадян. Та і механізм примусового виконання рішень часто не спрацьовує, особливо коли боржники не бажать виконувати вимоги суду. Проблеми судочинства пов'язують також і з недоліками бюджетного фінансування. В сукупності перераховані вище проблеми спонукають громадян до пошуку нових способів вирішення конфліктів. Альтернативні способи дозволяють усьому населенню використовувати додаткові, більш гнучкі, такі, що будуть підходити обом сторонам методи подолання суперечностей. Ці способи є додатковою гарантією реалізації конституційного права на вибір адекватного та зручного шляху вирішення спору з метою захисту прав та законних інтересів [8, с. 78].

Варто зазначити, що медіація є дещо новим та водночас забутим інструментом розв'язання конфліктів. Перші медіатори в Україні з'явилися ще понад десять років тому. Новим ми називаємо цей спосіб тому, що переважна більшість людей усе ще не розуміє різниці між медіацією та медитацією, медіумами, медіа і т. п., ментально не сприймаючи цей термін і втрачаючи можливості заощаджувати на конфліктах і перетворювати проблему на шанс.

Під час медіації зазвичай ставляться запитання стосовно того, як сформована сума вимог, із чого вона складається, які обставини призвели до виникнення суперечки тощо. При цьому може виявитися, що, наприклад, реальні втрати сторони становлять лише одну десяту частину від суми, яка є предметом спору. Решта – вимоги до відшкодування моральних збитків. А способів, яким чином можна задовільними моральну шкоду, – значна кількість [3, с. 35].

Практичне застосування медіації має свої переваги. По-перше, участь у цьому процесі вирішення конфліктів є добровільною. Учасник будь-коли може покинути стіл переговорів за власним бажанням. По-друге, посередництво вимагає менших фінансових і часових затрат. По-третє, процес посередництва, організований із позиції не протистояння, вважається якісно кращим, аніж традиційний ворожий судовий процес. Ще однією перевагою медіації є конфіденційність процесу, що має неабияке значення. Посередництво є короткотривалим, неворожим та орієнтованим на виконання завдання підходом до вирішення конфлікту [5, с. 28].

Порядок досудового врегулювання спорів визначається Господарським процесуальним кодексом України, якщо інший порядок не встановлено діючим на території України законодавством, яке регулює конкретний вид господарських відносин. Таким документом, що визначає правила досудового

вирішення спорів, є Господарський кодекс України. Зокрема, ст. 222 «Досудовий порядок реалізації господарсько-правової відповідальності» встановлює правила досудового вирішення спорів. Учасники господарських відносин, що порушили майнові права або законні інтереси інших суб'єктів, зобов'язані поновити їх, не чекаючи пред'явлення їм претензії чи звернення до суду. У разі необхідності відшкодування збитків або застосування інших санкцій, суб'єкт господарювання чи інша юридична особа – учасник господарських відносин, чиї права або законні інтереси порушено, з метою безпосереднього врегулювання спору з порушником цих прав або інтересів, має право звернутися до нього з письмовою претензією, якщо інше не встановлено законом [4, с. 172].

Сторонами медіації є як суб'єкти господарювання – сторони відповідного господарського спору, так і нейтральний посередник – медіатор. Іншими учасниками медіації можуть бути: суд при ініціюванні ним процедури медіації та/або в інших, передбачених законом випадках, а також експерти, перекладачі, аудитори та інші спеціалісти у разі визнання сторонами медіації їхньої участі необхідною та/або доцільною задля найбільш швидкого та ефективного врегулювання господарського спору. При цьому медіатор означає будь-яку третю особу, до якої звернулися з проханням провести медіацію ефективно, неупереджено та компетентно, незалежно від віросповідання або професії цієї третьої особи, а також способу, у який ця третя особа була призначена або отримала запит провести медіацію [6, с. 13].

Важливе значення має застосування такої процедури примирення, як залучення спеціальних посадових осіб для врегулювання господарського конфлікту. Це можна пояснити тим, що учасники господарських відносин більше схильні вирішувати конфліктну ситуацію в державних структурах. На наш погляд, існує потреба у створенні в межах господарських судів спеціальних підрозділів або посадових осіб, які мають бути наділені повноваженнями щодо проведення процедури примирення. Такі спеціальні посадові особи мали б змогу при врегулюванні спору використовувати такі методи, як консультації, експертний висновок, посередницька діяльність. Вважаємо, що такі повноваження слід покласти на помічників арбітражних керуючих у справах про банкрутство, які при підготовці справи до розгляду мають вживати заходи щодо примирення сторін. Відповідно на законодавчому рівні слід прописати відповідні функції, а саме: – визначити, у чому полягає сприяння при вирішенні спору; – в яких формах таке сприяння має здійснюватися; – пройти спеціальну підготовку посередництва [2, с. 132].

Що стосується вирішення господарських спорів, то, враховуючи піввіковий світовий досвід та реалії національного законодавства й правозастосування, за допомогою медіації вже сьогодні можна вирішувати такі господарські спори, як: спори, що виникають між суб'єктами господарювання при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів; корпоративні спори; земельні спори, що виникають із земельних відносин, в яких беруть участь суб'єкти господарської діяльності, за винятком тих, що віднесено до компетенції адміністративних судів тощо. Важливе значення при зверненні до медіації має саме можливість досягнення сторонами конфлікту взаємної згоди. При цьому питання можливості вирішення за допомогою медіації публічно-правових

спорів, що виникають із господарських правовідносин, є дискусійним в правовій науці [6, с. 13].

Отже, медіація є досить ефективним альтернативним методом вирішення господарських спорів. Загалом, процедура медіації у вирішенні спорів (в тому числі господарських) має велику кількість переваг, а саме: добровільність участі у такому процесі та рівність сторін, конфіденційність процесу та неупередженість медіатора, гнучкість та відносна швидкість процедури медіації у господарському процесі, менша вартість процедури медіації за судові витрати. Тому запровадження інституту медіації в Україні сприятиме розвитку громадянського суспільства та формування культури цивілізованого вирішення спорів.

Список використаних джерел

1. Канарик Ю.С., Костюченко А.М. Медіація як спосіб вирішення господарських спорів та регіони. 2017. №4 (58). С. 24-27.
2. Козирєва В.П., Гаврилішин А.П. Процедури примирення при вирішенні господарських спорів. *Юридичний вісник*. 2015. №3 (36). С. 129-133.
3. Островська О.А. Медіація як альтернативний спосіб урегулювання конфліктів та консалтингова послуга. *Економічна теорія та історія економічної думки*. 2018. Вип. 21. С. 34-38.
4. Переверзєв І. О. Щодо поняття медіації як альтернативного способу вирішення господарський спорі. *Форум права*. 2017. №4. С. 171-176.
5. Подковенко Т. О. Інститут медіації: зарубіжний досвід та українські перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 1. С. 26-31.
6. Резнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2012. №90. С. 10-15.
7. Соловійова Т.А. Медіація як альтернативний спосіб вирішення господарського-правового спору в Україні. URL: <http://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31551/1/%D0%A1%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%A2.%D0%90..pdf>.
8. Шевчук О., Теслюк І. Особливості розвитку та застосування альтернативних способів вирішення спорів суб'єктів господарювання в Україні/ *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Вип. 3 (15). С. 77-81.

*Ключенко У.
студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права ТНЕУ Ментух Н.Ф.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОРВАРДНИХ І Ф'ЮЧЕРСНИХ УГОД

Біржа – це приклад ринку, на якому щоденно зустрічаються інтереси виробників, споживачів, фінансистів, спекулянтів, банків, компаній та організацій. Учасники біржових торгів ставлять за мету укласти угоду, яка б забезпечила задоволення інтересів як безпосередньо їх учасників, так і